

5. (i) තුනන සමාජය මූල්‍යන දෙන ප්‍රධාන සමාජ ගැටළු අවම කර ගැනීමට පක්ෂ්වකීල ප්‍රතිපදාවෙන් ලැබිය හැකි පිටිවහල පැහැදිලි කරන්න.
- (ii) ගෘහස්ථ්‍රී තේරිතයේ සාර්ථකත්වය සඳහා රෝගීක සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ බොද්ධ මූලධර්ම අදාළ කරගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.
6. (i) හික්ෂු සමාජයේ පාරිගුද්ධිය පිළිස ධර්ම සංගායනාවලින් ලැබුණු පිටිවහල නිදසුන් මගින් පැහැදිලි කරන්න.
- (ii) කණ්ඩා රජු විසින් සිදු කරන ලද සාසනික මෙහෙය එකිනාසික සාධක ඇසුරෙන් ඇගයීමට ලක් කරන්න.
7. (i) පේරවාද මුදුසමයේ සුරක්ෂිතතාව පිළිස මහාචාරිය හික්ෂුන් විසින් සිදු කරන ලද මෙහෙවර විස්තර කරන්න.
- (ii) මියන්මාරයට මුදුසමය හඳුන්වාදීමේ එකිනාසික පසුවීම කෙටියෙන් ගෙනනුර දත්තා එරට ජනීවිතය මුදුසමයෙන් පෝෂණය වූ ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.
8. (i) ශ්‍රී ලාංකේය ස්තූප නිර්මාණයේදී භාරතීය ස්තූප කළාවේ මූලික ආකාරය නැව්‍යකරණය වූ ආකාරය උදාහරණ මගින් පැහැදිලි කරන්න.
- (ii) බොද්ධ සාර්ථක ජන විභාගයට සම්පූෂ්ඨණය කිරීමෙහි ලා කොට්ටෙවූ යුගයේ හිංහල පදන සාහිත්‍ය රචකයන් විසින් ගන්නා ලද උත්සාහය ලෝච්චි සායරාව ඇසුරෙන් ඇගයීමට ලක් කරන්න.

* * *

45 - බෙංද්ධ ශිෂ්ටවාරය

II පත්‍රය

I කොටස

01. (i) වානප්‍රස්ථ ආගුමයට අයත් කාර්යයන් කෙටියෙන් දක්වන්න.

- තවුස් දම රැකිම සඳහා වනගත වීම මෙම ආගුමයේදී සිදු වේ.
- දරු මූණුපුරන් ලැබීමෙන් පසු භාර්යාව සමග හෝ පුදකලා ව වනගත විය යුතු ය.
- කාමහෝගි ජීවිතයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ඉවත් විය යුතු ය.
- වනයෙන් සෞයා ගන්නා ලද පලවැල ආහාරයට ගනිමින් හෝ පිඩු සිගා යාමෙන් යැපිය යුතු ය.
- හෝම ගින්න නො නිවා පවත්වාගෙන යා යුතු ය.
- ආගමික අංශයට නැඹුරු ව ආත්මය මුදවා ගැනීමට ක්‍රියා කළ යුතු ය.

(ලක්ෂණ 04)

01. (ii) මානව සංහතියේ ඒකත්වය තහවුරු කිරීමෙහි ලා බුද්‍යසමය ඉදිරිපත් කරන ජීවවිද්‍යාත්මක සාධක සැකෙවින් පෙන්වා දෙන්න.

- වාසේටිය සූත්‍රයේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ජීවවිද්‍යාත්මක කරුණු ඉදිරිපත් කරමින් මානව සංහතියේ ඒකත්වය තහවුරු කර ඇති බව.
- වැක්ෂ, තාණ ආදියෙහි ඒ ඒ ජාතියට අයත් ලක්ෂණ ඇති බව.
- පක්ෂීන්, සිවුපාචුන්, උරගයන්, මත්ස්‍යයන් යන සතුන් ස්වජාතිමය ලක්ෂණ අනුව බෙදා දැක්විය හැකි බව.
- මනුෂ්‍ය වර්ගයා ස්ව ජාතියට අයත් ලක්ෂණ අනුව වෙන් කළ නො හැකි බව.
“යථා ඒතාසු ජාතීසු - ලිංග ජාතිමය පුපු”
ඒවා නත්තේ මනුස්සේසේසු - ලිංග ජාතිමය පුපු” (මඡ්‍යමීම නිකාය- වාසේටිය සූත්‍රය)
යම් සේ මේ ජාතින් කෙරෙහි, ජාතියෙන් හටගත් සටහන් බොහෝ වේ ද මනුෂ්‍යයන් කෙරෙහි එසේ බොහෝ වූ ජාතියෙන් හටගත් සටහන් නො වෙත්. මනුෂ්‍ය වර්ගයා කුළ ඇත්තේ ස්ත්‍රී පුරුෂ ලිංග හේදය පමණි.

(ලක්ෂණ 04)

01. (iii) පූරණකස්සප ගාස්තාවරයාගේ අකිරියවාදය ගෙනහැර දක්වන්න.

පූරණකස්සප අකිරියවාදීයක් ලෙස දිසානිකායේ සාම්බුද්ධිල පූත්‍රයෙහි සඳහන් වේ.

- සියතින් කරන්නාට ද, අනුන් ලවා කරවන්නාට ද, අනුන්ගේ අත්පා සිදින්නාට ද සිද්ධවන්නාට ද, අනුන් දඩුවමින් පෙළන්නාට ද, පෙළවන්නාට ද පවත් සිදු නො වන බව පූරණකස්සපගේ අකිරියවාදී දෑගනයේ දක්වා ඇති බව. සමස්ත පාලිවියේ සියලු ප්‍රාණීන් මරා එක ම මස් ගොඩක් කළ ද ඒ හේතුවෙන් සිදුවන පාපයක් නැතැයි ඉගැන්වූ බව. ගෝග නම් ගගේ දකුණු කෙළවර දක්වා ගමන් කරමින් හමුවන සියලු ම ප්‍රාණීන් මරමින්, මරවමින්, සිද්ධවමින් ගමන් කළ ද එයින් සිදුවන පවත් නැතැයි ඉගැන්වූ බව.

”කරෝතේ බේ මහාරාජ කාරයතේ ජ්‍යෙෂ්ඨතේ ජ්‍යෙෂ්ඨාපයතේ ප්‍රවත්තේ පාවයතේ... බුරපරියන්තේන වේපි වක්කේන යෝ ඉම්ස්සා පාඨ්‍ය පාණ් ඒකමංසබලං ඒකමංසපුද්ධීජං කරයෙයා තත්ත්ව නිදානං පාපං තත්ත්ව පාපස්ස ආගමෝ. දක්ඩිණං වේපි ගෝග තීරං ගව්‍යෙයා හනන්තේ සාතෙන්තේ ජ්‍යෙෂ්ඨන්තේ ජ්‍යෙෂ්ඨාපන්තේ ප්‍රවත්තන්තේ පාවත්තන්තේ තත්ත්ව නිදානං පාපං තත්ත්ව පාපස්ස ආගමෝ...”

- දත් දෙමින්, දත් දෙවමින්, යාග කරමින් කරවමින් ගෝග නම් ගගේ උතුරු කෙළවර තෙක් ගියේ වී නමුදු පිනක් ලෙස නිදන්ගත වන්නේ හෝ පිනක පැමිණීමක්වත් සිදුවන්නේ නැති බව. දානයෙන්, ඉන්දිය දාමනයෙන්, සංවරයෙන්, සත්‍ය වචනයෙන් සිදුවන පිනක් නැතැයි උගන්වන බව. පිනක් හෝ පිනක පැමිණීමක්වත් සිදුවන්නේ නැති බව.
- ”උත්තරං වේපි ගෝග තීරං ගව්‍යෙයා දින්තේ දාපෙන්තේ යථන්තේ යථාපෙන්තේ තත්ත්ව නිදානං පුද්ධීජං, තත්ත්ව පුද්ධීජංස්ස ආගමෝ. දානෙන දමෙන සංයමෙන සවිවච්ඡේන තත්ත්ව පුද්ධීජං. තත්ත්ව පුද්ධීජංස්ස ආගමෝ...”

(ලකුණු 04)

01. (iv) අකිරියවාදය පිළිබඳ බුද්ධසමයේ ආකල්පය සංකීර්ණයෙන් ඉදිරිපත් කරන්න.

- අකිරියවාදය ප්‍රතික්ෂේප කරන බුද්ධහම කම්මවාදී, කිරියවාදී, විරියවාදී, දහමක් ඉදිරිපත් කරන බව.
  - බුද්ධහම සවේතනික ක්‍රියාවේ වගකීම කරන්නා විසින් ම දුරිය යැයි උගන්වන බව.
- ”අත්තනාට කතං පාපං අත්තනා සංකිලිස්සති
අත්තනා අකතං පාපං අත්තනාට විසුර්ජකති”

- අංගුත්තර නිකායේ නිබුධියික සූත්‍රයෙහි

“වේතනාහං හික්බවේ කම්මං වදාම්. වේතයින්වා කම්මං කරෝති කායේන වාචය මනසා”
 “මහණෙනි මම වේතනාව කර්මය යැයි කියමි. සිතින් සිතා කයින්, ව්‍යවයෙන්,
 සිතින් කර්ම කරයි.” යනුවෙන් හිතා මතා තිදෙරින් කරනු ලබන ක්‍රියා කර්ම ලෙස
 දේශනා කොට ඇති බව.
- ලෝහ, දේශ, මෝහ වේතනා පෙරදුරි ව සිදුකරන ක්‍රියා අකුසල ක්‍රියා වන අතර, අලෝහ,
 අදෝශ, අමෝහ වේතනා පෙරදුරි ව සිදු කරනු ලබන ක්‍රියා කුසල ක්‍රියා වන බව.
- සවේතනික ව සිදු කරනු ලබන පින් පවි, කුසල් අකුසල් අදාළ පුද්ගලයාට
 දිවියඩම්මවේදනිය, උපප්පවේදනිය, අපරාපරියවේදනිය වශයෙන් මෙලොවදී හෝ මතු
 භවවලදී හෝ විපාක ලබා දීමට ඉදිරිපත් වන බව.
- ප්‍රාණසානාදී සියලු දුසිරින් අසාඩු, අකරණීය, පාප, අකුසල ලෙස හඳුන්වා ජ්‍යෙෂ්ඨන්
 වැළකෙන ලෙස උපදෙස් දෙන බුද්‍යමය තමාට මෙරමාට හා උහය පක්ෂයට හිතසුව
 පිණීස පවතින දානාදී සත්කියා සාඩු, පුද්දුන්ද, කුසල ලෙස ඉහළින් අගය කරන බව.
- දානය, ඉනුදිය දමනය, සීල සංවරය ආදී ක්‍රියා මෙලොව පරලොව ජ්‍යෙෂ්ඨ සුවිපත් කිරීමට
 පමණක් නොව සාංසාරික දුක් කෙළවර කොට නිවන් පසක් කිරීමට ද ඉවහල් වන
 මහානිසිංසදායක සදාචාරාත්මක සත්කියා ලෙස බුදුදහම අගය කරන බව.
- වුල්ලකම්මවිහාග සූත්‍රයට අනුව සත්ත්වයන් විසින් රස් කරනු ලබන කර්මය නිසා එම
 සත්ත්වයේ වෙනස්කම් සහිත ව උපදින බව.
- “ සබඳ සත්තා මරිස්සන්ති - මරණන් තමිහි ජ්‍යෙෂ්ඨං
 යථා කම්මං ගමිස්සන්ති - පුද්දුන්දපාප එළුපග
 තිරයා පාප කම්මන්තා - පුද්දුන්ද කම්මා ව සුග්ගතිං
 සියලු සත්ත්වයේ මරණයට පත් වන්නාහ. ජ්‍යෙෂ්ඨය මරණයෙන් කෙළවර වේ. මැරෙන
 සත්ත්වයේ තම තමන් විසින් කරනු ලැබූ පින් පවි අනුව යන්නාහු, පවිකම් ඇත්තේ
 තිරයටත්, පින්කම් ඇත්තේත් සුගතියටත් පැමිණෙන්නාහ.

මෙබදු කරුණු ඉදිරිපත් කරමින් බුදුදහම අකිරිවාදය ප්‍රතික්ෂේප කරමින් කිරීයවාදී දහමක්
 ඉදිරිපත් කර ඇති බව දැක්විය යුතු ය.

01. (v) බුද්ධකාලීන හාරතයේ කෘෂිකාර්මික ජීවන රටාවක් පැවැති බවට සාධක හතරක් දක්වන්න.

- දිසෙනිකායේ අග්‍රගණ්ඩු සූත්‍රයේ "බෙත්තානං අධිපතිති බො වාසේවිය බත්තියෝ" යනුවෙන් කෘෂිකර්මය ක්ෂේත්‍රීය වර්ණයේ කාර්යයක් බව දක්වා ඇති.
- කෘෂිකර්මාන්තයට අනුග්‍රහ දැක්වීම රුපුගේ ප්‍රමුඛ කාර්යයක් බව දිසෙනිකායේ කුටුදන්ත සූත්‍රයේ දැක්වේ.
- බුද්ධකාලයේ විස්ම් රජවරුන්ගේ නම් කෘෂි කර්මාන්තයට අදාළ වන ව්‍යවන ආසුරෙන් යොදා ඇති බව (සුද්ධේද්‍යන, අමිතේද්‍යන, දේශේද්‍යන, මිතේද්‍යන)
- "වප් මගුල්" උත්සවය රුපුගේ සහභාගිත්වයෙන් සිදු කළ බව.
- විශාල කෙත්වතු, ධානා ගබඩා හිමිකරුවන් බුද්ධකාලීන සමාජයේ සිටුවරුන් වී සිටි බව.
- කෘෂිකර්මාන්තයෙන් යැපෙන පුද්ගලයන්ට අවශ්‍ය පරිභේදනීය ද්‍රව්‍ය කෘෂි නිෂ්පාදන පුවලමාරුවෙන් ලබාගත් බව (හෝග පුවලමාරුව)
- සේද මාවත හරහා කෘෂි නිෂ්පාදන ප්‍රවාහනය කළ බව.
- බුද්ධකාලීන හාරතයේ දියුණු වාරිමාරුග පද්ධතියක් තිබූ බව.
- රෝහිණී නදියේ ජලය සම්බන්ධයෙන් ඇති වූ ප්‍රශ්නය තිරාකරණයට බුදුරජාණන් වහන්සේ මැදිහත් වූ බව.
- කසී හාරද්වාජ වැනි බමුණන් පවා කෘෂිකර්මාන්තයේ යෙදී සිටි බව.
- බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කිරීමේදී කෘෂි උපකරණ හා තදනුබඳ අංග උපමා වශයෙන් යොදා ගත් බව.
"සද්ධා බිජං තපෙස් වුවයි - පක්ෂීකා මේ යුග තාගල්
හිරි ර්සා මනෝ යොත්තං - සති මේ එළ පාවනං"
- (සූත්‍ර නිපාතය - කසීහාරද්වාජ සූත්‍රය)
ගුද්ධාව බිජුවට වෙයි. තපස වැසි දහර වෙයි. ප්‍රජාව විය තගුල් වෙයි. විරිය තගුලිස් වෙයි. සිත විය රහුන් වෙයි. ස්මාතිය මාගේ හිවැල හා කෙවිවෙයි.
• බුදුරජාණන් වහන්සේ මගධ කෙතේ ආකෘතියට අනුව විවරය සකස් කර ගැනීමට හික්ෂුන් වහන්සේලාට උපදෙස් දී ඇති බව.
- කෘෂිකර්මාන්තය දහැමි වෘත්තීයක් ලෙස බුදුරජාණන් වහන්සේ ව්‍යුග්සප්පේ ආදි බොහෝ සූත්‍රයන්හි හඳුන්වා දී ඇති බව.

02. (i) ලෝකවිදු බුදුගූණය පිළිබඳ කෙටි විවරණයක් සපයන්න.

- බුදුරජාණන් වහන්සේ, ලෝකය ස්වභාව වශයෙන් ද, ලෝක සමුද්‍ය වශයෙන් ද, ලෝක නිරෝධ වශයෙන් ද, ලෝක නිරෝධය පිළිස උපාය වශයෙන් ද (මාර්ග වශයෙන්) යන සියලු ආකාරයෙන් ලෝකය දන්නා බැවින් ද, ලෝකය අවබෝධ කළ බැවින් ද, ලෝකවිදු නම් වේ.
- තවද සංඛාර ලෝක, සත්ත ලෝක, බිකාස ලෝක යන තන් ලොවට අදාළ සියලුම දේ තත්ත්ව ආකාරයෙන් මැනවින් දැන ඒ පිළිබඳ නො දන්නා ලෝක සත්ත්වයාට තියම ආකාරයෙන් දේශනා කළ බැවින් ද ලෝකවිදු නම් වේ.
- තුන් ලොව තතු ලෙසට - දැනගෙන නොදත් මෙලොවට දෙපුයෙන් තියම කොට - ලෝකවිදු යැයි කියති මුනිදුට (බුදුගූණාලංකාරය)

(ලක්ෂණ 04)

02. (ii) ප්‍රශ්න විසඳීම සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් හාවිත වතුරුවිඩ ක්‍රමවේදය කෙටියෙන් හඳුන්වා දෙන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් තමා වෙත එළඹුණ ගැටලු විසඳන ලද ක්‍රම හතරක් පෙළ දහමේ සඳහන් වේ.

01.	ඒකංස ව්‍යාකරණීය	-	සංපුර්ණ පිළිතුරු සැපයීම දඩා :- ආලවක සූත්‍රය
02.	විභංග ව්‍යාකරණීය	-	විශ්ලේෂණාත්මක ව පිළිතුරු දීම දඩා :- ව්‍යුල්ලකම්මවහාග සූත්‍රය
03.	පටිපූච්ච ව්‍යාකරණීය	-	ප්‍රතිප්‍රශ්න විමසා පිළිතුරු ලබා දීම දඩා :- ව්‍යුල්ලසවිවක සූත්‍රය
04.	යපනීය	-	ප්‍රශ්න පසෙකින් තැබීම දඩා :- ව්‍යුල්ලමාලුංකාසපුත්ත සූත්‍රය

(ලක්ෂණ 04)

02. (iii) තාදී බුදුගූණයෙන් ග්‍රාවකයාට ලැබිය හැකි ආදර්ශයන් සංක්ෂීප්ත ව ඉදිරිපත් කරන්න.

- තාදී බුදුගූණය යනු ලාභ-අලාභ, යසි-අයසි, ප්‍රසිංහා-නින්දා-, සැප-දුක් යන අඡ්ටලෝක ධර්ම හමුවේ නො සැලී කිරීමට ඇති හැකියාවයි.
- අටලෝ දහමින් කම්පා නො වීම මංගල කරුණක්බව මහා මංගල සූත්‍රයේ දැක්වේ.
- බුදුරජාණන් වහන්සේ අටලෝ දහම හමුවේ නො සැලී කටයුතු කළ ආකාරය හඳුනා ගත හැකි අවස්ථා සූත්‍ර පිටකයේ හා විනය පිටකයේ කොතොක්ත හමු වේ.

- අග්‍රික හාරද්වාප, අක්කේස හාරද්වාප ආදින්ගේ දොස් නැගිම හමුවේ ද, දෙවිදත් සහ මහුගේ අනුගාලිකයන්ගේ සතුරුකම් හමුවේ ද විංචා මානවිකාවගේ වෝදනාව, සුන්දරී පරිබාජ්‍යකාවගේ සාතනය ආදි සිද්ධීන් තිසා ඇති වූ තින්දා අපහාස හමුවේ ද රාජ රාජ මහාමාත්‍යවරුන් ප්‍රමුඛ දහස් ගණන් ජනී ජනයාගේ කිරීති ප්‍රශ්‍රාස හමුවේ ද ජේත්වනාරාමය, පූර්වාරාමය ආදි මහා පූජා සත්කාර හා ලාභ හමුවේ ද වේජ්ස්ජාවෙන් සියල්ල සම සිතින් විද දා ගත් බව.
- ගිහි පැවිදි සියලු දෙනාට සමාජය කුළ විවිධ ගැටලු ඇති වීම ස්වාභාවික බැවින් ඒවාට මුහුණ දීමෙදී අකම්පිත ව සිහි තුවණීන් යථාර්ථය පිළිබඳ අවධිකමකින් කටයුතු කිරීමට බුද්ධ ග්‍රාවකයාට මෙම විශිෂ්ට තාදී බුදු ගුණයෙන් ආදර්ශ ලබා ගත හැකි බව.
- ඉවසීම, සංවර ව කටයුතු කිරීම, නො බියව කටයුතු කිරීම, යථාර්ථයෙන් පලා නො යාම, උපේශ්ඡා සහගත වීම, මානසික බැඳ වැටීම වලක්වා ගැනීම වැනි ධනාත්මක ආකල්ප තාදී ගුණය පුදුණ කිරීමෙන් සංවර්ධනය වනබව.

(ලක්ෂ්‍ය 04)

02. (iv) බුදුරජාණන් වහන්සේ ආගමික සහනයීලිතාව ප්‍රකට කළ අවස්ථා දෙකක් විස්තර කරන්න.

- පොටියපාද සූත්‍රයේ දැක්වෙන පරිදි පොටියපාද පිරිවැඹ්‍යා ඇත වින බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක උන්වහන්සේගේ පැමිණීම අපේක්ෂාවෙන් තුන්දහසක් තරම වූ තම පිරිවැජ් පිරිස අමතා,
“හවත්හු නිහඩ වෙත්වා. ඒ මහණ ගොයුම්හු එයි. ඒ ආයුජ්මත් තෙම නිහඩබව කැමැත්තේය. නිහඩබැවිහි ගුණ කියන සුළ ය.” යනුවෙන් ප්‍රකාශ කර ඇත.
- මහා සකුලදායී සූත්‍රයෙහි සඳහන් වන පරිදි සකුලදායී පිරිවැඹ්‍යා තම පරිබාජක අසපුවට වැඩි බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතා ප්‍රසාදයෙන්, සුහද ව පිළිගෙන
“ස්වාමීනි, හාගාවතුන් වහන්සේ මෙහි වින සේක්වා. හාගාවතුන් වහන්සේගේ වැඩීම යහපති. හාගාවතුන් වහන්සේ බොහෝ කළකින් මෙහි වැඩීම කළහ. හාගාවතුන් වහන්සේ වැඩි හිදින සේක්වා...” යනුවෙන් ප්‍රකාශ කොට ඇත.
- උදුම්බරික සීහනාද සූත්‍රයේ අන්තර්ගත නිගෝර්ධ පිරිවැඹ්‍යා අමතා
“නිගෝර්ධය, තුමට මෙබඳ අදහසක් වන්නේය. අප අතවැස්සන් කරනු කැමැත්තෙන් ගුමණ ගොතම තෙමේ මෙසේ කියන්නේය, යන අදහසයි. නිගෝර්ධය මේ කාරණය එසේ නො දකුණු. යමෙක් ඔබගේ ගුරුවේ ද ඔහු ම ඔබගේ ගුරු වේවා... හිත කෙලෙසන්නා වූ තැවත ඉපදීම ඇති කරන්නා වූ දැවීම සහිත වූ දුක් විපාක ඇත්තා වූ මත්තෙහි ජාති, ජරා, මරණ උපදින්නා වූ යම අකුළ ධර්ම කෙනෙක් වෙත ද මලුන්ගේ දුරු කිරීම පිණිස ධර්මය දේශනා කරමි.” යනුවෙන් දේශනා කොට ඇත.

- උපාලි සූත්‍රයේදී උපාලි ගෘහපති අමතා කරන ලද ප්‍රකාශයෙන් ද ආගමික සහනයිලිතාව ප්‍රකට වේ. රෝග හක්තික උපාලි ගෘහපති වාදයක් සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ වාදයෙන් පැරදී උන්වහන්සේ පිළිබඳ ප්‍රසාදයෙන් තමා තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෙකු කොට දරන්නායි ඉල්ලු අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ඉක්මන් තීරණ නො ගෙන තවදුරටත් සිතා බලන ලෙසයි. ඉන් තවදුරටත් පැහැදුණු උපාලි ගෘහපතිට නැවතත් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද්දේ පෙර ගාස්තාවරයාට කළ පුද සත්කාර එලෙසට ම පවත්වා ගෙන යන ලෙසයි. ඒ අනුව බොද්ධයෙකු ව්‍යව ද අන්‍යාගම්කියින්ට ගරු කිරීම හා දානාදියෙන් සංග්‍රහ කිරීම බුදුසමය අගයන බව උපාලි සූත්‍රයෙන් පැහැදිලි වේ.
- මහාවග්ග පාලියට අනුව සිහ සේනාධිපතියා හා බුදුරජාණන් අතර සිදු වූ සාකච්ඡාවෙන් අනතුරු ව සිහ සේනාපතියා බුදුන් සරණ යාමට අවසර ඉල්ලු විට බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් සිදු කරන ලද ප්‍රකාශයෙන් ද උන්වහන්සේ සතු ආගමික සහනයිලිතාව ප්‍රකට වේ.
- ” සිහය මබ වැනි කෙනෙකු එසේ කිරීම සුදුසු නොවේ. නැවත නැවතත් සිතා බලා සරණ යාම ඔබ වැනි කෙනෙකුට සුදුසුය.”
- තව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ සමකාලීන අන්‍යාගම්ක ගාස්තාන්ගේ පවා බුහුමනට පාතු වූයේ උන්වහන්සේ සතු ආගමික සහනයිලිතාව හේතුවෙන් බව සේනාදීන්ට හා වංකි වැනි සූත්‍රවලින් ද හෙළි වේ.
- දානය පිළිබඳ දක්වා ඇති බොහෝ තැන්වලදී ” මහණ බමුණන්ට දන් දීම ” යනුවෙන් සඳහන් ව ඇති බැවින් තත්කාලීන සියලු ආගමික ප්‍රජනීයයන් අරමුණු කොට ඇති බව පැහැදිලි ය.

(ලකුණු 04)

02. (v) මහාප්‍රජාපති ගෝතමිය සතුව පැවැති ගුණාංග පහක් ගෙන හැර දක්වන්න.

මහා ප්‍රජාපති ගෝතමිය සතුව පැවැති ගුණාංග

- මවු ගුණය
  - සිදුහත් කුමරුට ද, තන්ද කුමරුට හා තන්දා කුමරියට ද එකම ආකාරයේ දරු සෙනෙහසක් පැ ඇය රාභුල කුමරුට දක්වූයේ ද එවැනි ම වූ මවු සෙනෙහසකි.
  - අගනා සිවුරු පිළි දෙකක් සියතින්ම නිමවා බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රජා කිරීමට ඉදිරිපත් වූයේ නොමියෙන මවුවත් කමින් හා අපමාණ බුද්ධ ගෞරවයෙන් යුතුවය.

- වාමිකව
  - ක්ෂේත්‍රීය කුලයේ ප්‍රමුඛතම කාන්තාවක් ව්‍යවද හැම විටම වාමි සරල පිවිතයක් ගත කිරීම.
- පරිත්‍යාගයීලීබව
  - මහාමායා දේවිය කළුරිය කළ පසු සූද්ධේදෝදන රජුගේ අග බිසවි තනතුර ලැබ කටයුතු කිරීම.
  - සියලු රජ සම්පත් අත්හැර කාන්තාවන්ට පැවිද්ද ලබා ගැනීමේ අපේක්ෂාවෙන් ඉදිරිපත් වී ක්‍රියා කිරීම.
- උත්සාහය හා අධිෂ්ථානය
  - කොළඹස්තුවේදී බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් තෙවරක් පැවිද්ද ඉල්ලා සිටිමුන් එය ප්‍රතික්ෂේප ව්‍යව ද ඉන් නොනැවති පාගමනින් ම ගාක්‍ය කාන්තාවන් 500 දෙනෙකු සමග විශාලා මහනුවර කුටාගාර ගාලාව වෙත පැමිණ ආනන්ද හිමියන්ගේ ද උපකාර ඇතිව පැවිදී උපසම්පදාව ලබා ගැනීමට උත්සුක වීම.
- නිහතමානීබව
  - විරරාත්‍යා හික්ෂණීන් අතර අගතනතුර ලැබුව ද ඇය නිහතමානීව කටයුතු කිරීම.
  - පිරිනිවන් පැමිට අවසර ගැනීම සඳහා පැමිණී අවස්ථාවේදී වරදක් ව්‍යවා නම් සමාවන්නැ සි බුදුරඟුන්ගෙන් ඉල්ලීම.
  - අඡ්ට ගරුදරුම ගෞරවයෙන් පිළිගෙන ක්‍රියාවට නැංවීම.
- ඉවසීම
  - නන්ද හා රාජුල කුමාරවරුන් පැවිදී වීම හා සූද්ධේදෝදන රජතුමාගේ අභාවය නිසා පුදකලා ව්‍යව ද එම සියල්ල ඉවසීමෙන් දරා සිටීම.

(ලක්ෂණ 04)

03. (i) "උවයානවතෙක් සතිමතෙක්..." යන ගාර්යාව සම්පූර්ණ කරන්න.

උවයානවතෙක් සතිමතෙක්
 සුවිකම්මස්ස නිසම්මකාරීන්
 සක්කුතස්ස ව ධම්මපීවින්
 අප්පමත්තස්ස යසෝඩිවචිති

(ලක්ෂණ 04)

03. (ii) එම ගාර්ඩ්‍රෝ අර්ථය නිවැරදි ව ලියන්න.

පසු නො බසිනා විරෝධ ඇති, මත්‍යාලා සිහි ඇති, නිවැරදි දේ කරන, විමසා බලා කටයුතු කරන, තැන්පත්, දැනුම් දිවි පවත්වන, නො පමා පුද්ගලයාගේ යසස හෙවත් කිරීතිය මතාව වැශ්‍යාවේ.

(ලකුණු 04)

03. (iii) පුද්ගල ජීවිතයේ සාර්ථකත්වය උදෙසා එම ඉගැන්වීම ආදර්ශ කොට ගත හැකි අයුරු කෙටියෙන් පහදන්න.

- උත්සාහය නැති තැනැත්තා කුසින ව කටයුතු කරන අතර, දියුණුවට පත් නොවේ.
- ඔහු කුමක් හෝ හේතුවක් ඉදිරිපත් කොට වැඩ කළ දුමයි. (අතිසිත්, අතිලැංඡල්....)
- ඉහත ගාර්ඩ්‍රෝ ඉදිරිපත් කොට ඇති

උත්සාහය,

එළඹු සිරි සිහිය,

නිවැරදි දේ පමණක් කිරීම,

විමසා බලා කටයුතු කිරීම,

සිංහලය,

දැනුම් ජීවන පිළුවෙත,

අප්‍රමාදී බව

යන සියලු කරුණු පුද්ගලයෙකුගේ ලොකික ලොකෝත්තර දියුණුවට හේතු වන ධනාත්මක ඉගැන්වීම් වේ.

(ලකුණු 04)

03. (iv)"සුභාසිතා ව යා වාචා" යන්නට කෙටි විවරණයක් සපයන්න.

- මහාමංගල සූත්‍රයෙහි සඳහන් මංගල කරුණෙක් වන බව.
- "සුභාසිතා ව යා වාචා" යනු යහපත් වවන කතා කිරීමයි.
- බොරු කීම, කේලාම් කීම, හිස් වවන කීම, පරුෂ වවන කීම යන වවනයෙන් වන වැරදිවලින් වැළකී, යහපත් වවන කතා කිරීම.
- අංගුත්තර නිකායේ තික නිපාතයට අනුව වවන කඩා කිරීම, ගුරු හාණී, පුජ්ච් හාණී, මධු හාණී යනුවෙන් ත්‍රිවිධ වේ. ගුරුහාණී යනු දුගඳ හමන පිළිකුල් වදන් කිමයි. පුජ්ච් හාණී යනු මල් මෙන් සුවඳ හමන ප්‍රිය වවන කිමයි. මධු හාණී යනු මී පැණී බඳු මිහිරි වදන් කිමයි.

- තමා විසින් කියන ලද වදන් පිළිබඳ පසු විපරම් කිරීමේදී “ඉතා හොඳ ප්‍රිය වචනම බිණුවෙම්” යැයි සතුව විය හැකි වචනයෙන් අන්‍යත්ව සංග්‍රහ කළ යුතුවට, “පියවාවමෙව හාසෙයා යා වාචා පතිතන්දීතා”
- ශිෂ්ට වූන්, ප්‍රිය මනාප වූන්, ජේම්සීය වූන්, කණට මිහිර වූන් හදයාගම වූන් වචනය ම හාලිත කළ යුතු ය.
- බුදුරුදුන් කෙරෙහි අමනාපයෙන් කටයුතු කළ අය ද වාද කොට පරදවම් සි වාගාචිම්බරයෙන් පැමිණී තැනැක්තන් ද අන්‍යාගමික නායකයන් ද මිසදිවුවන් ආදි බොහෝ අය ද බුදුරුදුන්ගේ කරුණ රසායන මිහිර වදන් ඇසීමෙන් දමනය වූ බවට උදාහරණ ත්‍රිපිටක සාහිත්‍යයෙන් හමුවේ.

(ලක්ෂණ 04)

03. (v) අලසබවහි ආදිනව පිළිබඳ සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙහි දැක්වෙන ඉගැන්වීම් පෙන්වා දෙන්න.

සිගාලෝවාද සූත්‍රයෙහි අලසකමේ ආදිනව හයක් දක්වා ඇත.

01. ඉතා සිත යැයි කටයුතු අතපසු කරයි.
02. ඉතා උෂ්ණ යැයි කටයුතු අතපසු කරයි.
03. ඉතා සවස් කාලය යැයි වැඩ නොකරයි.
04. ඉතා උදෑසන යැයි වැඩ නොකරයි.
05. ඉතා බඩිනි යැයි වැඩ නොකරයි.
06. ඉතා වැඩියෙන් ආහාර ගත්තා යැයි වැඩ නොකරයි.

(ලක්ෂණ 04)

II කොටස

04. (i) රටක ආර්ථික සමෘද්ධිය විෂයයෙහි ලා දේශපාලන මැදිහත්වීම කෙසේ සිදුවිය යුතු දුයි බොද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම ඇසුරෙන් විස්තර කරන්න.

- රටක ආර්ථික සමෘද්ධිය සැලැසීම දේශපාලකයන්ගේ ප්‍රධානතම වගකීමකි.
- බොද්ධ දේශපාලන මූලධර්ම වන
  - * පංචසිල ප්‍රතිපදාව
  - * දස රාජ ධර්ම
  - * සතර අගතියෙන් වෙන්වීම
  - * රුහු සක්විති වන්

- * සතර සංග්‍රහ වස්තු
- * කුටදන්ත සූත්‍රයේ දක්වෙන ජනතාවගේ ආර්ථික සංවර්ධනය වෙනුවෙන් පාලකයා විසින් ඉටු කළ යුතු කාර්යභාරයන්
- * අග්‍රස්ක්ස් සූත්‍රයේ විස්තර අනුව පාලකයාගේ කාර්යභාරය

මෙම ආදි බොඳ්ංධ දේශපාලන මූලධර්මවල ඇතුළත් ආර්ථික සංවර්ධනයට අදාළ ඉගැන්වීම් විවාරණ්මක ව දක්වීම අවශ්‍ය වේ.

(ලක්ෂණ 10)

04. (ii) පුද්ගල ස්වාමිත්වය පිළිබඳ බුද්ධිමයයේ ආකල්පය වෙනත් සමකාලීන ආගමික ඉගැන්වීම්වලින් වෙනස්වන අයුරු පැහැදිලි කරන්න.

- පුද්ගල ස්වාමිත්වය යනු තමාට තමා හැර වෙනත් ස්වාමියකු හෝ පාලනය කරන අදාශ්‍යමාන බලයක් හෝ නො පවතින බව පිළිගැනීම.
- බුද්ධකාලීන භාරතයේ මහා බ්‍රහ්ම, මහා පුරුෂ, පරමේශ්වර වැනි රේශ්වර නිර්මාණ සංකල්ප භා ජගදාත්ම, පරමාත්ම, විශ්ව ආත්ම වැනි පාරහොතික සංකල්ප ප්‍රාමාණීකත්වයෙන් ගත් මහණ බමුණ්න විසුබවත්, මවුන් තුළින් පුද්ගල ස්වාමිත්වය ප්‍රතිශේෂ්ප වූ බවත් පැහැදිලි වීම.
- රේශ්වර නිර්මාණවාදී ඉගැන්වීම් අනුව සර්වබලධාරී රේශ්වරයකු විසින් සත්ත්වයා භා ලෝකය ම පාලනය කරනු ලබන බව පිළිගැනීම නිසා පුද්ගල ස්වාමිත්වය අනිම් වීම.
- පුබ්බේකතහේතුවාදය භා ඇඟ්‍රතු ඇප්පවිවයවාදය, නියතිවාදය ආදි ඉගැන්වීම් මගින් පුද්ගල ස්වාධීනත්වයට භානි සිදු වීම.
- බොඳ්ංධ ඉගැන්වීම් අනුව පුද්ගලයා පාලනය කරනු ලබන බාහිර බලවේග ඇති බව නො පිළිගැනීම.
- තම කැමැත්තත අනුව හොඳ-නරක තමා විසින් තීරණය කොට ක්‍රියා කළහැකි වීම.
- තමා විසින් සිතාමතා කරනු ලබන හොඳ හෝ නරක ක්‍රියාවල වගකීම තමා වෙත පැවරෙන බව වටහා ගැනීම.
- බුද්ධාන්ත අනුව ලොව වසන බුද්ධිමත් සත්ත්වයා වූ මිනිසාට ස්වාධීන ව විශ්වය අවබෝධ කර ගත හැකිබව අවධාරණය කිරීම.
- සඳාඩා සම්පන්න ජීවිතයක් ගත කරන මිනිසාට දෙවියන් පවා නමස්කාර කරනබව
යෙ ගහවිධා පුස්ක්ස්කරා.....

- තමාට පිහිට තමාම ය. තමාට වෙන කිසිවකුගේ පිහිටක් නැත. එහෙයින් තමාගේ ගැලවුම්කාරයා ද තමා ම ය. (අත්තාහි අත්තනෝ නායෝ - කො හි නායෝ පරෝසියා)
- මිනිසා පිරිසිදු වන්නේන් කිහිපි වන්නේන් තමාගේ ම ක්‍රියාකලාපය අනුව බව බුදුදහම අවධාරණය කර තිබේ.
(සුද්ධී අසුද්ධී පවිච්චා නායුකුමයුකු විසේදයේ)
- තමාම තමාට ආලෝකයක් කොට ගන්න. තමාම සරණකොට ගන්න. බාහිර සරණක් නැත.

අත්තදිපා විහරට හිකුවේ අත්ත සරණා අනයුකුදු සරණා

(ලකුණු 10)

05. (i) තුතන සමාජය මූහුණ දෙන ප්‍රධාන සමාජ ගැටුල අවම කර ගැනීමට පක්වසීල ප්‍රතිපදාවෙන් ලැබිය හැකි පිටිවහල පැහැදිලි කරන්න.

බොද්ධයාගේ නිත්‍ය ගිලය ලෙස සලකන පක්වසීල ප්‍රතිපදාව ජාති, ආගම්, කුල, හේදයකින් තොර ව පුද්ගල හා සමාජ අභිවෘද්ධීයට මෙන් ම සමාජ ගැටුල අවමකර ගැනීමට ඉවහල් වන ආවාර ධර්ම පද්ධතියකි. එහි විරති පක්ෂය සවිරීමෙන් ආධ්‍යාත්මික කුසල ගක්තිය වැශේන අතර සමාජාන පක්ෂය අනුගමනය කිරීමෙන් යුතුකම් ඉටු කරන සමාජයේ සියලු දෙනා කෙරෙහි බැඳුණු සාම්කාමී සමාජයක් බිහි වේ.

- ප්‍රාණසාතයෙන් වැළකීමෙන් අහයදානය අගය කරන සියලු සතුන්ට දායාවන්ත වන තමාගේ මෙන් ම මෙරමාගේ ජීවත් වීමේ අයිතිය සුරකින සුහද සමාජයක් බිහි වේ.
- අදත්තාදානයෙන් වැළකීමෙන් තමාගේ දේපළ හා මෙරමාගේ දේපළ සුරක්ෂිත වන අතර වංචාව, සෞරකම, අල්ලස, පොදු සම්පත් අවහාවිත නො කරන සංවර්ධිත සමාජයක් ඇති වේ.
- කාම මිථ්‍යාවාරයෙන් වැළකීමෙන් තමාගේ මෙන් ම අනුන්ගේ පවුල ජීවිත සුරක්ෂිත වන අතර බාලාපවාර, ස්ත්‍රී දූෂණ, ගැනීකාවත්තිය වැනි දුසිරිත්වලින් තොර කාන්තා ගොරවය සුරකින සමාජයක් ගොඩ නැගේ.
- මූසාවාදයෙන් වෙන් වීමෙන් සමාජය තුළ සියලු දෙනාට සත්‍ය දැන ගැනීමට හා වංචියකයන්ට නො රැවටී විශ්වසනීය පුද්ගලයන්ගෙන් හෙවි සමාජයක ජීවත් වීමට වාසනාව උදාවේ.

- සූරාව - මත්දුව්‍ය, දුම්වැටි භාවිතය බොහෝ ගැටුම් හා සමාජ අසභනකාරී තත්ත්වයන් නිර්මාණය කරයි. ඉන් වැළකීමෙන් මානසික සහනයෙන් හා තැන්පත් මනසකින් යුතු තීති විරෝධී ක්‍රියා නො කරන මිනිසුන්ගෙන් හෙවි සාමකාලී සමාජ වට්ටිටවාවක් ගොඩ තැගේ.
- පක්ෂවසීල ප්‍රතිපදාව උපයෝගී කර ගැනීමෙන් පුද්ගල හා සමාජ අනිවෘත්තිය සැලසෙන අතර එහි විරති පක්ෂය වර්ධනය කර ගැනීමෙන් ආධ්‍යාත්මික කුසල ගක්තිය වැඩින අයුරුත් වාරිතු පක්ෂය සහිතීමෙන් සියලු සමාජ කොටස්වලට නිසි යුතුකම් ඉවු කරන ප්‍රණාමය ගක්තිය දියුණු කර ගත් ගුද්ධා බුද්ධි සම්පන්න සාමාජිකයන්ගෙන් හෙවි අනිවෘත්තියක යහපත් සමාජයක් බිජි කර ගත හැකි අයුරුත් පැහැදිලි කිරීම ප්‍රමාණවත් ය.

(ලකුණු 10)

5. (ii) ගෘහස්ථ පිවිතයේ සාර්ථකත්වය සඳහා හොතික සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ බෙංධ්‍ය මූලධර්ම අදාළ කරගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙන්න.

- ව්‍යාග්‍රසපත්ත් සූත්‍රයේ සම්පූර්ණතාව ලෙස දක්වා ඇත්තේ අයවැය සම ව පවත්වා ගැනීමයි.

“මේ ලෝකයෙහි කුල පූත්‍රයෙක් හෝගයන්ගේ අය ද වැය ද දැන ඉතා වැඩිත් නො කොට ඉතා අඩුත් නො කොට සමව ද්‍රී ගෙවයි ද මෙසේ මාගේ අය, වැය ඉක්මවා සිටියි. මෙසේ මාගේ වැය, අය ඉක්මවා නො සිටි,” යනුවෙන් සලකා කටයුතු කිරීම සම්පූර්ණතාවයි.

තරාදියක් ගෙන කිරන පුද්ගලයෙකු මෙපමණීන් එය උස් පහත් වේයැයි දන්නා සේ තමා උපයන දෙනය වැය කිරීමේදී කෙසේ අයවැය කළමනාකරණය කර ගන්නේ ද යන්න දතු යුතු ය.

- සිගාලෝවාද සූත්‍රයට අනුව උපයන දෙන සම්පත් කළමනාකරණය කර ගැනීම මෙසේ ය.

“ඒකේන හෝගේ භූක්දීතේයා - ද්වීහි කම්මං පයෝජයේ

වතුත්ථා ව නිධාපෙයා - ආපදාසු හවිස්සති”

ආදායම කොටස් හතරකට බෙදා ඉන් එක් කොටසක් පරිහෝජනය සඳහා ද කොටස් දෙකක් ආයෝජනය සඳහා ද ඉතිරි කොටස ආපදාවකදී ගැනීමට සූරක්ෂිත ව තැබීමට ද උපදෙස් දී ඇත.

- සම්පත් කළමනාකරණය පිළිබඳ විනය පිටකයෙන් හමුවන ඉගැන්වීම් මෙසේ ය.

මහාචාර්ය පාලියේ වත්තක්බන්ධකයේ දැක්වෙන ආරාමික පිටිතය තුළ අනුගමනය කළයුතු පිළිවෙත් තුළින් සම්පත් කළමනාකරණය කරන අයුරු අවධාරණය කර තිබේ.

ଆගන්තුකවත, ආවාසිකවත, පිණ්ඩාවාරිකවත, ආරක්ෂිකවත, සේනාසනවත, ජන්තාසරවත, ව්‍යවකුරිකවත ආදිවූ වත් ආගමික පිටිතය තුළ අනුගමනය කළයුතු පිළිවෙත් රසකි.

- ଆරාමික සම්පත් කළමනාකරණය සඳහා තනතුරු හඳුන්වාදී තිබේ.

උදා:- සේනාසන ගාහාපක, හත්තුත්දේසක, හාණ්ඩාගාරික, විවර පටිග්ගාහක

- ଆනන්ද හිමියන්ට සිවුරු පිණිස සං 500 ක් ලැබුණු අවස්ථාවේ කොසොල්රු සමග කළ සංවාදය මෙසේ ය.

මෙහිදී කොසොල් රුපට පිළිවූත් දෙන ආනන්ද හිමි නව සිවුරු පිරිකර පරිභේදනයට ගන්නා විට පාවිච්ච කළ සිවුරු පොරෝනා ලෙසත්, පොරෝනා ඇද ඇතිරිලි ලෙසත් ඇද ඇතිරිලි බුමුතුරුණු ලෙසත්, බුමුතුරුණු මැටි සමග මිශ්‍ර කොට බිත්ති සැකසීමට ගන්නා බවත් පැහැදිලි කර ඇත.

- සම්පත් නාස්තියෙන් තොර ව උපරිම ප්‍රයෝගන පිණිස යෙදවිය යුතු බව කුල සූත්‍රයෙන් පැහැදිලි කෙරේ.

1. නැසුණු සම්පත් උපයා තැබිය යුතු ය.

2. දිරා විනාශ වන සම්පත් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුතු ය.

3. අයවැය ප්‍රමාණය දැනගෙන පරිභේදනය කළ යුතු ය.

4. සිල්වත් මූ ස්ත්‍රීයක් හෝ පුරුෂයෙකු අයවැය කළමනාකරණ කළ යුතු ය.

- ව්‍යශ්සපත්පෑළ සූත්‍රයේ ආරක්ඛ සම්පදාව යටතේ උපයාගත් සම්පත් ආරක්ෂා කර ගත යුතු යැයි අවධාරණය කොට ඇත.
- පරාහව සූත්‍රයේ සඳහන් පිරිහිමේ දොරටුවලින් ඉවත්ව කටයුතු කිරීමෙන් සම්පත් මැනවින් කළමනාකරණය කර ගත හැකි ය.
- ගාමිණී සංයුත්තයේ රාසිය සූත්‍රයේ සඳහන් කරුණු අතරින් පරිත්‍යාග කිරීම හා ගිප්පකම්න් තොර ව පරිභරණය කිරීම යන කරුණු වැදගත් වේ.

- සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දක්වා ඇති හෝග විනාශමුබවලින් මිදීම වැදගත් ය.
  1. මත්පැන් බීම
  2. අවේලාවේ විවිධ සංචාරය
  3. සම්ප්‍රාපිතවරණය
  4. දු කෙළියෙහි යෙදීම
  5. පාපම්තු සේවනය
  6. අලසකම
- පත්තකම්ම සූත්‍රයට අනුව උපයන ධනය, තමාගේ, මවුපියන්ගේ, අමුදරුවන්ගේ, දැසි දස්කම් කරුවන්ගේ සැපය, පිනවීම හා පරිභරණය උදෙසා යෙදවිය යුතු අතර මහණ බමුණන්ට දන් දීම පිණිස ද යෙදවිය යුතුය.
- ධනය පරිභෝෂනය කළ යුත්තේ මනා කළමනාකාරීන්වයෙන් බව බොද්ධ ඉගැන්වීම වන අතර, එහි ලා උදුම්බරබාධික හෙවත් අධිපරිභෝෂනයන් අජද්ධමාරික හෙවත් මසුරු කමත් දුරුලිය යුතු බව බොද්ධ ඉගැන්වීමයි.
- කේසල සංයුත්තයේ පයිම හා දුතිය අප්‍රතික සූත්‍රයන්හි ඇතුළත් ඉගැන්වීම් අනුව අමතුෂ්‍යාධිගෘහිත පොකුණක ඇති පිරිසිදු ජලය පරිභෝග නො කිරීමෙන් විනාශ වියන්නේ යම් සේ ද අසත්පුරුෂයා ධනය ලැබ තමනුත් පරිභෝග නො කොට අනුන්ටත් නොදී ගොඩ ගසා තබා මිය යයි. අමතුෂ්‍යාධිගෘහිත නොවූ විලක ඇති පිරිසිදු ජලය බොහෝ ජනයා විසින් රිසි සේ පරිභෝග කරනු ලබන්නේ යම් සේ ද එසේ ම සත්පුරුෂයා ඉපසු ධනයෙන් තමා ද තම අමුදරුවන් හා දෙමාපියන් ද හිත මිතුරන් ද සේවක ජනයා ද පිනවා මහණ බමුණන් විෂයයෙහි දක්ෂීණාව ද පිහිටවනු ලැබේ. මරණීන් මතු සුගතියට ද පැමිණෙන.
- අවිධිමත් ගබඩාකරණයෙන් හා අනිසි කළමනාකරණයෙන් තොරවීම වැදගත් ය.

මෙවැනි ඉගැන්වීම් ඇසුරින් පිළිතුර සකස් ව තිබිය යුතු ය.

06. (i) හික්ෂු සමාජයේ පාරිගුද්ධීය පිණිස ප්‍රථම සංගායනාවලින් ලැබුණු පිටිවහල නිදසුන් මගින් පැහැදිලි කරන්න.

- ප්‍රථම සංගායනාව පැවැත්වීම පිණිස විවිධ හේතු සාධක බල පැබව පැහැදිලි කරුණකි. එහෙත් රට ආසන්නම හේතුව වූයේ සුහු හික්ෂුව විසින් කරන ලද නොහිකමුණු ලාමක ප්‍රකාශය බව පුකටය.
“අලං ආච්චෙ මා සොච්චු මා පරිදේවියු, සුමුත්තා මයා තෙන මහා සම්මෙනා. උපද්‍යාතාව මයා හෝම ඉදා වො කප්පති ඉදා වො න කප්පතිති ඉදානි පන මයා යා ඉවිෂ්සාම තං කරිස්සාම යා න ඉවිෂ්සාම න තං කරිස්සාම”
- මෙම ප්‍රකාශය භුද්ධිලා වූ හික්ෂුවකගේ ප්‍රකාශයක් ලෙස නොසැලකෙන අතර, මෙමගින් තත් කාලීන හික්ෂු සමාජයේ පැවති බරපතල අරඹුදකාරී තත්ත්වයක් පිළිබඳ කෙරේ.
- ධර්ම විනය එක්ස්ස් කර සංගායනා කොට ඒවා කොටස් වශයෙන් වර්ගීකරණය කර භාණ්ඩ පරම්පරාමගින් ධර්ම විනය බුදුරුදුන් දේශනා කළ අයුරින්ම පවත්වාගෙන යාමට තීරණය කොට ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් අධරමවාදී හික්ෂුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම් යටපත් විය. ධර්මවිනයට අධරමවාදී මති මතාන්තර එකතුවීමට ඉඩ නොතැබේමෙන් හික්ෂු සමාජයේ විරපැවැත්ම හා පාරිගුද්ධීය තහවුරු විය.
- සංස්යා කැමැතිනම් බුද්ධානුබුද්ධක ශික්ෂාපද සම්භනයට පරිනිඩ්බාණ සූත්‍රයේදී බුදුරුදුන් විසින් දෙන ලද අවසරය ක්‍රියාත්මක නො කොට, පනවන ලද ශික්ෂාපද ඒ අයුරින්ම ආරක්ෂා කොට පවත්වාගෙන යාමට තීරණය කිරීම මගින් හික්ෂු සමාජය තුළ පැවැති ගිස්සාය හා පිරිසිදුබව ඒ අයුරින්ම පවත්වා ගැනීම හික්ෂු සමාජයේ විරපැවැත්මට බෙහෙවින් ඉවහල් විය.
- ආනන්ද හිමියන් වෙත එල්ලවී තිබු ලෝදනා විභාග කිරීම ද හික්ෂු විනයට අදාළව පළමු සංගීතයේදී සිදු වූ ඉතා වැදගත් කටයුත්තක් වූ අතර, බුදුසසුන තුළ හික්ෂුවක විසින් විනයානුකුල ව ක්‍රියා කළයුතු ආකාරයත්, විනය විරෝධී ක්‍රියා සම්බන්ධයෙන් අධිකරණ කටයුතු සිදුවන ආකාරයත් එමගින් අවධාරණය කරන ලද අතර, එය හික්ෂු සංස්ථාවේ විර පැවැත්මට හා පාරිගුද්ධීය පිණිස ප්‍රථම සංගීතයෙන් සිදු වූ ඉතා වැදගත් මෙහෙයක් ලෙස සඳහන් කළ හැකිය.
- ජනන්න හිමියන්ට බුන්මදන්වාය පැනවීමද ප්‍රථම සංගීතයේදී සිදුවූ ඉතා වැදගත් කටයුත්තකි. ගාසනික තීතිරිති හා නියමයන්ට අනුව කටයුතු නොකොට අත්තනේමතිකව කටයුතු කරන සාමාජිකයන්ට දඩුවම් විදීමට සිදුවන බවට කදිම ආදර්ශයක් එමගින් සැපයේ. එහෙයින් ඒ සිදුවීම ද හික්ෂු සමාජයේ පාරිගුද්ධීය පිණිස ප්‍රථම සංගීතයෙන් ලැබුණු මහගු පිටිවහලකි.

- දෙවන සංගායනාව පැවැත්වීමේ ප්‍රධානතම හේතුව ලෙස පාලි මූලාශ්‍රය සඳහන් කරන්නේ ව්‍යෝගීපුත්තක හිකුත්ත් විසින් ඉදිරිපත් කොට පිළිපදින ලද දසවිඩ අකැප වස්තුවයි. එය හිකුත්ත් සංස්ථාවේ පාරිගුද්ධාවය පිළිබඳ බරපතල ගැටලුවක් නිරමාණය කිරීමට හේතු විය. රන් රිදී ආදී මුදල් භාවිතය කැප ලෙස සැලකීම හා නොපැවුණු තෙලිදිය පානය ආදිය දස අකැප වස්තුවේ එන බරපතල කරුණු ලෙස සැලකිය හැකිය.
- සබ්බකාම්, යස, රේවත යන මහ තෙරවරුන්ගේ මූලිකත්වයෙන්, දසවස්තුව විනිශ්චය කිරීමට විනයානුකුල ව උබ්බාහිකාවක් පත්කොට, දසවස්තුවේ එක් එක් කරුණු වෙන වෙන ම විවාරා ජ්‍යෙෂ්ඨ ධර්ම විනය විරෝධී බව තීරණය කර ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්ත්න 700 ක් වූ රහතුන් වහන්සේලාගේ සහභාගිත්වයෙන් දෙවන සංගායනාව පවත්වා, නැවත ධර්ම විනය සංස්කායනා කොට හිකුත්ත් සංස්ථාවේ පාරිගුද්ධාවය තහවුරු කරන ලදී.
- දස වස්තුවට අනුගත ව කටයුතු කළ ව්‍යෝගීපුත්තක හිකුත්ත් හා රේ සහාය පළකළ දසදහසක් පමණ හිකුත්ත් අලපීම්, පාලී හිකුත්ත් ලෙස නම් කොට හිකුත්ත් සංස්ථාවෙන් නෙරපා හැරීම හිකුත්ත් සංස්ථාවේ පාරිගුද්ධාය වෙනුවෙන් දෙවන සංගීතයේදී ගනු ලැබූ අතිශයීන් වැදගත් තීරණයකි.
- ශාසන පාරිගුද්ධාය පිණිස දෙවන සංගීතයේදී කාලාණෝක රජතුමාගේ අනුග්‍රහය ලබා ගැනීම ද මෙහි ලා වැදගත් වේ.
- තෙවන සංගීත සමය, එනම් බුද්ධ පරිනිරවාණයෙන් වසර 236 ක් ගත වූ කළ නැවත හිකුත්ත් සංස්ථාවේ ඉතා බරපතල පරිභාතිකර තත්ත්වයක් ඇති වූබව වාර්තා වේ. පාලි මූලාශ්‍රයන්ට අනුව ධර්මාණෝක රුපුගේ ලාභ සත්කාරවලට ගිපු වූ බොහෝ අනුත්තිරාපකයේ ලාභ අපේක්ෂාවෙන් සපුන්ගතව දුසිල් ජ්‍යෙෂ්ඨ ගත කළහ. ඒ හේතුවෙන් හිකුත්ත් සංස්ථාව බොහෝවින් කිළිටි තත්ත්වයකට පත්ව තිබුණි. ගික්ෂාකාම් හිකුත්ත්හු දුසිල් මහණුන් සමග එකට පොහොය කර්ම කළ නොහැකි නිසා සත් වසරක් මුළුල්ලේ පොහොය කර්ම සිදු නොකළහ.
- ධර්මාණෝක රුපුගේ අනුග්‍රහය ලබාගත් මොග්ගලීපුත්තතිස්ස මහ රහතන් වහන්සේ ප්‍රධාන වගකිවයුතු මහතෙරවරුන් තෙවන සංගායනාව පවත්වා දුසිල් මහණුන් හැටුදහසක් පමණ වෙන්කොට ඔවුන් උපැවිදි කොට නෙරපා හැර සපුන් පිරිසිදු කරන ලදී.
- තවද ධර්ම විනය නැවත සංස්කායනා කොට ගාසනික පිරිසිදුබව හා විරැවැත්ම තහවුරු කරන ලද අතර, පිරිසිදු ටේරවාදී සම්ප්‍රදාය භූගෝලිය වශයෙන් ද ව්‍යාප්ත කිරීමට රටවල් නවයකට බුදුධහම හඳුන්වා දීමට ධර්මදාත කණ්ඩායම් පිටත් කරන ලදී.

06. (ii) කණීජ්ක රුපු විසින් සිදු කරන ලද ගාසනික මෙහෙය එළඩිහාසික සාධක ඇසුරෙන් ඇගයීමට ලක් කරන්න.

- හියුංසියේට අනුව මෙතුමා උපතින් හින්දු භක්තිකයෙකි. ගොපලු දරුවෙකු හමුවීමත් සමග ඇති වූ ආශ්වර්ය අත්හුත සිදුවීමක් නිසා බොද්ධයකු බවට පත් කණීජ්ක රුතුමා එම ගොපලු දරුවා විසින් කුඩාවට සකසන ලද වෙළත්‍යයක් විශාල කොට සාදවන ලදබව සඳහන් වේ.
- බොද්ධයකු බවට පත් කණීජ්ක රුපු දිනපතා සිය මාලිගයෙහි වියත් හික්ෂුන් ලබා ධර්ම දේශනා පවත්වන ලද බවත්, එම දේශනාවලදී හික්ෂුන් වහන්සේලා ධර්මය අර්ථකථනය කිරීමේදී දක්වන වෙනස්කම් වටහාගත් රුපු පාර්ශව වැනි වියත් හික්ෂුන් වහන්සේ සමග සාකච්ඡා කොට සිවුවන ධර්ම සංගායනාව සංවිධානය කරන ලද බවත් ගාහියන් හා හියුංසියේ වාර්තාවල දැක්වේ. කාශ්මීරයේ කුණ්ඩලවන විභාරයේ පැවති මෙම සංගායනාව පාර්ශව තෙරුන්ගේ නායකත්වය යටතේ පැවති අතර, එයට රුතුමාගේ පූර්ණ අනුග්‍රහය ලැබුණි.
- සිවුවන සංගායනාව පිණිස තත්කාලීන කිරීමත් සර්වාස්ථිවාදී පඩිවරුන් වූ පාර්ශව, වසුමිතු, බුද්ධදේශ්ව වැනි තෙරවරුන්ගේ මෙන් ම, නාගාරුපුන, අශ්වසෝජ වැනි මහායානික වියතුන්ගේ ද සහයෝගය ලබා ගත් බව සඳහන් වේ.
- රුපු සියලු නිකායවලට අයත් කිරීමත් පඩිවරුන්ගේ අවවාද අනුගාසනා ලැබ රාජ්‍ය පාලනය සිදු කළේය.
- වියත් හික්ෂුන් වහන්සේ මෙතුමාගේ රාජ්‍ය සහාවේ ද කටයුතු කළහ.
- සිවුවන ධර්ම සංගායනාව අවසානයේ ත්‍රිපිටකයට විභාජා ග්‍රන්ථ හෙවත් අව්‍යාපෘති රාජ්‍ය පාලනය සිදු කළේය.
- තව ද විභාජා ග්‍රන්ථ තංපත්වල ලියවා ගෙළමය මක්ෂ්ප්‍රසාධක බහා එය නිධන් කොට මහා සැයක් ඉදිකරන ලදී. එම සැය වර්තමානයේ පවා කාශ්මීරයේ දකිය හැකි ය.
- සිවුවන ධර්ම සංගායනාවෙන් පසු කණීජ්ක රුපුගේ අනුග්‍රහයෙන් මධ්‍ය ආසියාව තුළ ධර්ම ප්‍රවාරක සේවාවක් ආරම්භ කරන ලදී.
- කණීජ්ක රාජ්‍ය සමයේ හාවිත කාසිවල බුදුරුව ඇතුළත් කොට තිබීමෙන් මෙතුමා බුදුදහම පිළිබඳ දක්වූ උනන්දුව පැහැදිලි වන අතර, බුද්ධ ප්‍රතිමාවේ ප්‍රහවයට අදාළ ව ද කණීජ්ක යුගයේ හාවිත කාසි ඉතා වැදගත් සාධක ලෙස සැළැලැක්.

- ගන්ධාර බුද්ධ ප්‍රතිමා කලාව ආරම්භ වන්නේ ද මෙම රුපුගේ කාලයේ මොහුගේ පාලන ප්‍රදේශයක් වූ ගන්ධාරයේ ය.
- පුරුෂපුරය (වර්තමාන පෙෂාවෝර් - පකිස්ථානය) තම රාජධානීය කොටගත් රුපු එහි විශාල ආරාමයක් ඉදි කළේය. අවුරුදු හතලිස්දෙකක් වූ මෙතුමාගේ පාලන කාලයෙන් පසුව ද දිරිස කාලයක් එම විභාර බුදුධහමේ විරස්ථීය වෙනුවෙන් සත්‍ය දායකත්වයක් සපයා ඇත.
- කණීජ්ක රජතුමා විසින් අඩ් 500 ක් උසැකි විශාල වෙළත්‍යයක් ගොඩනගා අටනැලියක පමණ ධාතු නිධන් කරන ලද බව සඳහන් වේ.
- කණීජ්ක රජතුමා විසින් බුදුධහමට සිදු කරන ලද අපරිමිත මෙහෙවර නිසා එතුමා ද්වීතීය ධර්යෙක නාමයෙන් ද හඳුන්වා ඇත.

(ලක්ණු 10)

7. (i) උරවාද බුදුසමයේ සුරක්ෂිතතාව පිණීස මහාවිභාරීය හික්ෂුන් විසින් සිදුකරන ලද මෙහෙවර විස්තර කරන්න.

- ශ්‍රී ලාංකේය උරවාද බුදුධහමේ කේත්දුස්ථානය ලෙස මහාවිභාරය ක්‍රියාත්මක වීම.
- උරවාදී බොද්ධ සම්ප්‍රදායයේ අන්තර්තාවක් ලෙස විනයවාදී බව හඳුනාගත හැකි අතර මහා විභාරය රීට අනුගත ව ක්‍රියා කිරීම.
- මිහිදු මාහිමියන් මුල්වීමෙන් ශ්‍රී ලංකාවේ හික්ෂු, හික්ෂුණී, උපාසක, උපාසිකා යන සිවුවනාක් පිරිසක් ඇති වූ අතර මේ පිරිස ලකාවේ විවිධ ප්‍රදේශවල විභාරාරාම ගොඩනගමීන් බුදුසමය පතුරුවා හැරීමත් ක්‍රි. පු. පළමුවන සියවසේ වලගම්බා රාජ්‍ය සමය උදාවන තුරු මිහිදු හිමියන් ප්‍රතිශ්චාපනය කළ උරවාද බුදුසමය මහාවිභාරය කේත්දු කොටගෙන ව්‍යාප්තවීමත් සුවිශේෂ වූ බව හා මේ නිසා රුපුත්, ජනතාවත් බුදුසමය ආරක්ෂාකර ගැනීම සිය යුතුකම ලෙස සැලකීම.
- මහා විභාරය උරවාද අධ්‍යාපනයේ කේත්දුස්ථානය වීම. ගිහි පැවැදි ස්ත්‍රී පුරුෂ හේදයකින් තොරව ගිල්ප ගාස්තු හදාරන ලද්දේ මහා විභාරයෙන් හා මහා විභාරානුබද්ධ පිරිවෙන මගින් වීම.
- උරවාද බුදුසමයේ සුරක්ෂිතතාව වෙනුවෙන් සංස සංස්ථාව දේශීය කරණය කිරීමට පෙළඳීමත් විනය උගන්වා විනය සංගිතියක් පැවැත්වීමටත් කටයුතු කිරීම.

- සීහළවිධිකරා සම්පාදනය කිරීම මගින් දේශීය වශයෙන් උරෝපාදි අර්ථකථන සම්ප්‍රදාය හඳුන්වාදීම. ඒ අනුව මහාච්චිකරා, මහාපච්චිචරිය, කුරුනෑදී, අන්දච්චිකරා, සංකේපච්චිකරා ආදි අටුවා සම්පාදනය කිරීම.
- උරෝපාදි ත්‍රිපිටක දහම සුරක්ෂිත කිරීමෙහිලා හාණක සම්ප්‍රදායක් ඇති කිරීම. එමගින් ත්‍රිපිටකය සහිත අටුවා සුරක්ෂිත කිරීම. ත්‍රිපිටකයි, විනයයි, ආහිතිමික, සුත්තන්තික, වතුනිකායික, අවිච්චික ආදි හාණකවරුන් රේට උදාහරණ යි. ක්‍රි. පූ. තුන්වන සියවසේ සිට ක්‍රි. පූ. පළමුවන සියවස තෙක් උරෝපාදි ත්‍රිපිටකය හා අටුවා ආරක්ෂා කරන ලද්දේ මෙමගින් වේම.
- වලගම්බා රාත්‍රා සමයේදී බැමීණිතියා සාගත සමයේදී මහා විභාරයිය හික්ෂුන් ත්‍රිපිටකය හා අටුවා මූල පරම්පරාගතව සුරක්ෂිත කිරීමට දැරු දැඩි පරිග්‍රැමය මූලාශ්‍රය තුළ සඳහන් වේම.
- බැමීණිතියා සාගතය මගින් ඇතිකළ බලපැමි පදනම් කොටගෙන මාතලේ අලුවිභාරයේ දී ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරුස් කිරීම හා සංවර්ධනය කිරීම.
- ස්වාභාවික විපත් සමයන්හිදී මෙන්ම අහියෝග එල්ල වූ අවස්ථාවන්හිදී උරෝපාදි බුදුසමය ආරක්ෂා කිරීම. වෙතුලාවාදී අදහස් හා ධර්මධාතු සංකල්පය වැනි අදහස් ද අහයිරික අර්ථකථන ද නොපිළිගැනීම මේට උදාහරණ බව. මහසෙන් රුපුගෙන් ඇති වූ අහියෝග හමුවේ නොසැලී උරෝපාදි බුදුදහම සුරක්ෂිත කිරීමට කටයුතු කිරීම.
- පාලි අටුවා රවනා කිරීමට මූලිකත්වයක් දීම.
- බුද්ධසේෂ්ඨ හිමියන් ලවා උරෝපාදි අර්ථ කරා ත්‍රිපාදයට අනුව විසුද්ධීම්ගේ රවනා කර වීමෙන් උත්ත්හන්සේ පරික්ෂාවට ලක්කොට සිංහල හාජාවෙන් පැවැති හෙළ අටුවා මහා විභාර සම්ප්‍රදාය නොඉක්මවා පාලි හාජාවට නැගීමට අවස්ථාව ලබාදීම. මෙමගින් උරෝපාදි සම්ප්‍රදායට අයත් අර්ථකථන සම්ප්‍රදායන් ස්ථාපනය කිරීමට හැකිවේම.

(ලකුණු 10)

07. (ii) මියන්මාරයට බුදුසමය හඳුන්වාදීමේ ගොනීහාසික පසුබීම කෙටියෙන් ගෙනහැර දක්වා එරට ජන පිවිතය බුදුසමයෙන් පෝෂණය වූ ආකාරය පැහැදිලි කරන්න.

මියන්මාරයට බුදුසමය හඳුන්වා දීම

- බුරුමයට බුදුදහම හඳුන්වාදීම සම්බන්ධ මතවාද, ජනප්‍රවාදාත්මක තොරතුරු, සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයාගත තොරතුරු හා පුරාවිද්‍යාත්මක සාධක ඇසුරීන් හඳුනා ගත හැකි ය.

ජනප්‍රවාදාත්මක තොරතුරු

- ඩුඩුරදුන් ජ්‍වලාන අවධියේදී බුරුමයේ පැරණි ජන කොට්ඨාසයක් වන මොන් ගෝන්තික තපස්සූ හල්ලුක නමැති වෙළඳුන් දෙදෙනා විසින් ඩුඩුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රථම දානය පූජා කොට පූජාරුහ වස්තුවක් ඉල්ල කළේහ කේශධාතු මිටක් ලබා දුන්බවත්, එවා බුරුමයට ගෙන ගොස් සිංගුත්තර කළ මුදුනේ දා ගැබක් ඉදිකොට එහි තැන්පත් කළ බවත් බුරුම ජාතිකයෝ විශ්වාස කරති.

ඩුඩුරජාණන් වහන්සේගේ වැඩම්මීම පිළිබඳ මතවාද

- බුරුම ගාසනව්‍යයට අනුව බුරුමයේ ඉරවඩි නදියේ බටහිර වෙරළ ආස්‍රිතව පිහිටි අපරන්ත දේශයට ඩුඩුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කළ බවට මතයක් පවතී.
- සුනාපරන්තවාසී පුණ්ණ නම් වෙළෙන්දෙක් ඩුඩුන් වහන්සේගෙන් බණ අසා පැවැති වරහන්ව එම ප්‍රදේශයට වැඩම කොට රත් සඳහන් දැවයෙන් ආරාමයක් කරවුබවත්, එහි වැඩම කරන අතරතුරදී සවිවලද්ධ තව්‍යසාට ධර්ම දේශනා කළ බවත්, ඒ අසා රහත් වී ධර්මදාන පිරිසට එක් වූ බවත් සඳහන් වේ. ගමන අතරතුරදී නම්මදා නදිය අසබඳි නම්මදා නම් නාග රුළු ගැලීම පරිදි සිර පා සටහන් තැබු බවත් සඳහන් වේ. තවත් පා සලකුණක් සවිවලද්ධ කළ මුදුනේ තබා ඇත.
- ඒක්කුවත් නුවර සිරගුත්ත කළ මුදුනෙහි පිහිටි මහාමුනි විභාරයට ඩුඩුරජාණන් වහන්සේ වැඩම කළ බවට පවත්නා තවත් නිදර්ශනයකි. එහි වැඩ දහම් දෙසා නැවත පිටත් වීමට සුදානම් වන කළේහ වන්දානමාන කිරීමට බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් පිහිටුවා යන ලෙස කරන ලද ඉල්ලීමකට අනුව ගකු දේවේන්ද්‍රයා විසින් ඩුඩුරදුන්ට සමාන ප්‍රතිමාවක් තැනුබවත්, ඩුඩුන් වහන්සේ එයට පිළිය ලබා දුන් බවත් සඳහන් වෙයි.
- තවත් ජනප්‍රවාදයක සඳහන් වන්නේ ඩුඩුරජාණන් වහන්සේ උංජියිං නම් ගමට වැඩම කොට සඳහන් දැවයෙන් ආරාමයක් තනතින් සිටි පිරිසකට ඒ සඳහා උපදෙස් ලබා දුන් බවත්, අනතුරු ව පැමිණ සිටි පිරිස ධර්මයෙහි පිහිටු වූ බවත් ය.

සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රයාගත තොරතුරු

- දිපව්‍යාපය, මහාව්‍යාපය ආදි ශ්‍රී ලංකාකේය එතිභාසික වාර්තාවන්ට මෙන්ම විදුරු මාලිගා ව්‍යාපකතාව, නව පගාන් ව්‍යාපකතාව ආදි බුරුම මූලාශ්‍රයන්ට අනුව ද බුරුමයට බුදුසමය ලැබෙන්නේ තෙවන ධර්ම සංගායනාවේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙනි. මහාව්‍යාපය අනුව සුවන්නුහුම්යට සෝන්-ලත්තර දෙනමගේ නායකත්වයෙන් හික්ෂුන් වැඩම කළහ. එහිදී ප්‍රථමයෙන් දේශනා කෙලේ බුජමජාල සුතුයයි.

“සඳියිං උතතර එරෙන - සෞන තෙරෙරා මහිඳිකො
සුවන්නුම් අගමා - තස්මීම්තු සමය පත”

යන මහාව්‍යාගත ගාර්ථවන් තහවුරු වේ.

මියන්මාර් ජන පිවිතය බුදුසමයෙන් පෝෂණය වූ ආකාරය

- සැම පිරිමියෙකු ම සිය ජීවිත කාලය තුළ තාවකාලික ව හෝ පැවිදි වූ අතර එය සාරධරුම පෝෂණය විෂයයෙහි හේතු විය.
- පැවති ආගමික සමයවාදයන්ට සම්ගාමී ව නව අර්ථකලින සපයමින් බුදු දහම ජන හදවත්වලට සම්පූර්ණ කර විය.
- ස්වේච්ඡාගේන් වෙතත් ඉදිකර එහි සර්වඥ බාතු තැන්පත්කොට ඒ වටා නාත් භුතයන් 37 දෙනාගේ ප්‍රතිමා තැන්පත් කරන ලදී.
- බුදුම සංස්කෘතිය තුළ පැවති තවගුහ පූජාව බුදුධහම හඳුන්වා දීමේදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු ග්‍රාවකයන් වහන්සේලා 9 නමක් වෙනුවෙන් වෙන් කරන ලදී.
- ප්‍රාථමික අධ්‍යාපනය ආරාමය තුළින් ලැබීම අනිවාර්ය වූ අතර සැම අයෙකු ම වසර දහයක් පමණ ආරාමික අධ්‍යාපනය ලැබීය යුතුය. බුදුම ජනයා පාලි භාෂාව, අහිඛ්‍යමය ඉගෙනීම කෙරෙහි අහිරැලියක් දක්වයි.
- බුදු දහමේ අභාසය නිසා කුල හේදය සම්පූර්ණයෙන් ම බැහැර වූ අතර එය සමාජ සාරධරුම සංවර්ධනයෙහි ලා ප්‍රබල සාධකයක් විය.
- බුදුමයේ බොද්ධ කලා නිර්මාණ එරට ජනයාගේ කලා කුසලතාව මූර්තිමත් කරනවා පමණක් තොට සාරධරුම ජනනය කිරීම විෂයයෙහි ඒවායින් සාම්‍රුද්‍යකන්වයක් හිමි වේ. පැගේඩ්ඩා නමින් හැඳින් වූ ස්තූප නිර්මාණය ප්‍රධාන කලා අංශයකි. ස්වේච්ඡාගාන් ස්තූපය, ස්වේච්ඡාගාන් දාගැබ, ආනන්ද ස්තූපය උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය.
- බුදුමයේ ආරාම, කලාගාරයක් හා සමානය. කැටයම්, මූර්ති, විවිධ වර්ගයේ ප්‍රතිමා වලින් සමන්විත වන එම ආරාමයන්හි බොද්ධ වරිතය, ජාතක කතා හා බොද්ධ ඉතිහාසය පදනම් කොටගත් සිතුවම් නිර්මාණය ප්‍රමුඛවන අතර එමගින් ජන පිවිතය බොද්ධ සාරධරුමවලින් පෝෂණය විය.
- බුදුම කාන්තාවට සුවිශේෂ වටිනාකමක් හිමිවීම බුදුසසුනේ ආභාසයෙන් සිදුවුවකි. අධ්‍යාපනික නිදහස, ජන්ද අයිතිය ලැබීම, තම අහිමතය පරිදි අධ්‍යාපනය ලැබීම හා විවාහ වීම ආදි සැම කෙශ්ටුයකම අයිතිවාසිකම් තහවුරු විය.
- බුදුම වැසියන් තුළ බොද්ධ සංස්කෘතියේ ආභාසයෙන් ආගන්තුක සත්කාරය, කරුණාව, මෙමත්‍ය, වාමිබව වැනි ගුණධරුම පෝෂණය විය.

8. (i) ශ්‍රී ලාංකේය ස්තූප නිරමාණයේදී හාරතීය ස්තූප කලාවේ මූලික ආකෘතිය නවිකරණය වූ ආකාරය උදාහරණ මගින් පැහැදිලි කරන්න.

සාංචි ස්තූපයේ ලක්ෂණ

- පුදක්ෂිණාපථයක් (වේධි) පැවැති අතර එයට පිවිසීමට පියගැට (සෝජාන) පේළී තුනක් ඇත.
- ගරහය මුදුනේ හර්මිකා නමින් හැඳින්වූ ගල් ගරාදී වැටක් සහිත හතරස් කොටුවක් විය.
- හතරස් කොටුව මත ශිලා ජත්‍ය දරා සිටි යෞරීය (යුපය) පිහිටා ඇත.
- යුපය මත ජත්‍යයක් විය.
- ගරහය අර්ධගෝලාකාරය.
- ස්තූපය වටා අලංකාර තොරණ හතරක් ඇත.

ලාංකේය ස්තූපවල ලක්ෂණ

- තුන් මහල් පේසා වළලු දක්නට ඇත. ඒ එක එකක් ක්‍රමානුකූලව කුඩා වන ලෙස නිරමාණය කර තිබේ.
- මූල්කාලීන ලාංකේය ස්තූපවල ඉහළ පේසාවේ පිට ගැටිය දිගේ නියත පරතරයක් අතර ඇත්තිස් තිම්වා තිබුණි. මෙය හත්තීවේදිය නමින් හඳුන්වා ඇත. පසු කාලයේදී එය ඉවත්කර තිබේ.
- මූල්කාලීන ලාංකේය ස්තූපවල ගරහයට සම්බන්ධව ලියෙන් කළ මුදුන් වැටක් (මුද්ධවේදිකා) තිබුණි. පසුකාලයේදී එම නිරමාණාංගය අභාවයට ගොස් ඇති අතර බදාමවලින් එය සංකේතවත් කර ඇත.
- මධ්‍යතන යුගයේදී ලාංකේය ස්තූපවලට දේවතා කොටුව නමින් හැඳින් වූ නවාංගයක් එකතුවිය. එය ඉදිකරන ලද්දේ හතරස් කොටුව මත ය.
- දේවතා කොටුවෙහි සතරවරම් දේව රුප නිරමාණය කරන ලදී.
- මූල්කාලීන ලාංකේය ස්තූපවල ද යුපය සවිකර තිබුණි. පසු කාලයේදී එය ඉවත්කර ඒ වෙනුවට කොත්කැරුල්ල යොදන ලදී.
- මූල්කාලීන ලංකාවේ ස්තූපවල එක් ජත්‍යයක් පැවැතිණි. පසුකාලයේදී එය ජත්‍යාවලියක් බවට පත්විය. අනතුරුව ජත්‍යාවලිය වෙනුවට කොත සවිකරන ලදී.
- කොත මත වූඩා මාණීකාරයක් විය
- ගරහයේ හැඩිය අනුව ලාංකේය ස්තූප ප්‍රධාන ආකෘති හයකට වර්ග කළ හැකි ය.

* සැණ්ඩාකාර -අනුරාධපුරයේ ජ්‍යාපාරාමය, ලංකාරාමය

* සියාකාර -කතරගම කිරීවෙහෙර, සෝමාවති ස්තූපය

* බුබිබුලාකාර -රුවන්වැලිසැය, අභයගිරිය, ජේතවනය

* ආමලකාකාර -මිහින්තලේ කණ්ඩක වේතිය

- * පද්ධ්මාකාර - දෙමුල මහා සැය හා යුදගනා ස්තූපය මේ වර්ගයට අයත් වන්නට ඇතැයි සැලකේ.
- * ධාන්‍යාකාර - කැලුණී ස්තූපය
යනාදි කරුණු පදනම් කරගෙන පිළිතුර සකස් විය යුතුය.

(ලකුණු 10)

8 (ii) බොඳ්ඩ සාරධරම ජන විජානයට සම්ප්‍රේෂණය කිරීමෙහිලා කෝච්චේ යුතුයේ සිංහල පදනා සාහිත්‍ය රචකයන් විසින් ගන්නා ලද උත්සාහය ලෝච්චේ සගරාව ඇසුරෙන් ඇගයීමට ලක් කරන්න.

- ලෝච්චේ සගරාව කෝච්චේ යුතුයේ විසු වේදාගම මහා මෙමත් හිමියන් විසින් රචනා කරන ලද උපදේශ කාව්‍ය ගුන්ථයකි.
- පාලි ධර්මය නොදත් ජනතාවට කර්මාල විපාක සිංහලෙන් පහදාදීම මෙම කෘතිය රචනා කිරීමේ මුඛ්‍ය පරමාර්ථය වී තිබේ.
- ධර්මය නොදන්නවුන් හට පින් පවි නියම කර දැක්වෙන බණ පොතක් වශයෙන් ද මෙය සලකා ඇතිබව ගුන්ථය අවසානයේ දැක්වෙන පහත සඳහන් පදනයෙන් පැහැදිලි වේ.

නො දැනෙනුවන් හට පවි පින් නියම	කොට
බඳ ලෝ වැඩ සගරා පිණෙනි හැම	විට
ලද සැපතින් තොර නො ව ලැබ නිති	පිහිට
වැද සව් සත සැනුසෙක්වා මොක්	පුරට

- මෙම ගුන්ථයෙන් ජන විජානයට සම්ප්‍රේෂණය කිරීමට උත්සාහ දරා ඇති බොඳ්ඩ සාරධරම රසකි.
- බණ අසන ආකාරය, පින් පවි වෙන් කර හඳුනාගැනීම ආදි කරුණු රසක් එහි අන්තර්ගත වේ.
  1. බැං ඉද කී බණ සිට ගෙන නො ඇසියයුතුය.
  2. බණ කීවාත් කැමැත්තෙන් විමසිලිමත් ව ඇසියයුතුය.
  3. මිල්‍යාදාශ්ටී ගත් අයට පින් කළ නොහැකිය.
  4. මනුෂ්‍ය ආත්ම හාවය ලැබීම ඉතා දුර්වල කටයුත්තක් බවත්, තිරය, තිරිසන් යෝනිය, ප්‍රේත හවය, පිටසක්වල ආදි ස්ථානවල උපත ලැබීම පි. කිරීමේ අවස්ථාව අවුරාලනබව
  5. මරණය පසු පසින් පැමිණෙන බැවින් ප්‍රමාද නොවී පින් කළයුතුය.
  6. පින් නොකරන පුද්ගලයාට සිදුවන්නේ අපාගත වීමට ය.
  7. නැංශ සිංහා සිංහ නැංශය.

8. පුණ්‍ය ක්‍රියා කිරීමට සිත පහදා ගතයුතුය.
9. බල්ලා මස් ලේ නැති ඇට ලෙවකැවත් බඩ පිරීමක් නම් නැත. එබැවින් මෙලෙළාව සැපයට ද ලෝහය ඇතිකර නොගත යුතුය. ආකා කිරීමෙන් දුක් ම ඇති වේ.
10. පව් කරන කළට මේ සේ මිහිර ය. එහෙත් දුක් විදින කළට ගිනි සේ දැඩි ය. එබැවින් තිදොර සංවර කර ගත යුතු ය.

කරන කළට පව් මීරිය	මිසේ
විදින කළට දුක් දැඩිවෙයි	ගිනිසේ
ඇදින එ පව් දුර ලන	උපදේසේ
නුදුන මැනැවී තුන් දෙර	අවකාශේ

11. අධාරමික වැඩ කරමින් ජ්‍වත් වෙනවාට ව්‍යා ධාරමික ලෙස මිය යාම යහපත් ය.

අදමින් ජ්‍වත් වෙනවා	විතරට
දුහැමින් මියයනු සෞදමැ යි දන	හට
මෙලෙසින් වදහළ මුනි බණ	සිහිකොට
සැබැවින් පින් කොට පැමිණෙවි	නිවනට

12. ලිපේ ගිනි මොලෙළාවන කුරු පිප මත වූ දිය සැපියේ උන් කකුල්වා සැපයක් යැයි සිතා ජල ක්‍රිඩා කරයි. එසේම පංච කාම රස විදීම නම් වූ ක්‍රිඩාවේ ද සැපයක් නැතිබව වටහා ගතයුතු ය.

13. දැනදීම වැනි පින්කම් කිරීම බැර වැඩිකැයි නො සිතිය යුතු ය.

14. දුක් විද රස් කළා වූ ධනය හැර දමා අපායට යාම මිනිසුන්ගේ සිරිත ය. එහෙත් නිවන ලබාදෙන පිරිසිදු ශිලය ආරක්ෂා නො කරති.

15. විනාශ කළ යුත්තේ ලෝහ, ද්‍රව්‍ය සහ මෝහය යි. වාසය කළ යුත්තේ ගුද්ධාවන්තයන් ඉන්නා ප්‍රදේශයක ය. ඇසිය යුත්තේ බුදුරජානන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය යි.

16. කවර උපායකින් තමුන් පරපණ නැසුවෙන් සතර අපායේ අපමණ දුක් විදීමට සිදුවෙයි.

බුදු බණ අසමින් සිත	සතපායේ
කුරුපණ කම් ඇර පිය ඒ	පායේ
පර පණ නැසුවෙන් කවර	උපායේ
අපමණ දුක් දෙයි සතර	අපායේ

17. පර සන්තක දෙය සොරකම් නොකළයුතු ය. කවට කමට කළ සොරකමක් නිසා දෙවි දුවක් ලෙස ඉපදුනත් විළි වැස්මක් නොලැබුණි.
18. එක් වතාවක් බොරු කි පුද්ගලයාට වුවද දෙවු ලොවට යන පාර වැස්. නරකයෙහි දුක්විදීමට සිදුවේ. එබැවින් බොරු නොකියයුතු ය.
19. පරුෂ වවන කීම මහ වරදකි. එහි විෂ මෙලොවදී ම ලැබේ.
20. අනුත්ගේ සැපත දැක ලෝහ නොකළයුතු ය.
21. තමන් කැමැති නැති ජනතාවට කොඳ නොකළයුතු ය.
22. දස අකුසලවලින් වෙන් වියයුතු ය.
23. කේලාම් කීම නරකාදියෙහි ඉපදීමට හේතුවකි.
24. සම්ථ්‍යුලාප නොකියයුතු ය.
25. පින් නොකරන අසත්පුරුෂයන්ගේ වවන විශ්වාස නොකළ යුතු ය. සිත පහදා ගෙන නිතර පන්සිල් හා පේෂ දිනවල අවසිල් රකියයුතු ය.
26. මෙමත් හාවනාවේ යේදීම උතුම් පිනකි.
27. මහා සංසයා වහන්සේලාට, දෙමාපියන්ට, ගුරුවරුන්ට, මහලු බවට පැමිණී තැයන්ට, රෝගීන්ට, තාපසයන්ට උපස්ථාන කිරීමෙන් දෙවු ලොව සැප උදාකරගත හැකි ය.
28. තමාගේ සිත පහදාගෙන කළා වූ පින් දීම නම් දිවා ලේක හයට නැගීමට බැන්දා වූ රන් ඉණී මගක් වැනි ය. එබැවින් පින් අනුමෝදන් කළයුතු ය.
29. පෙර විසු කාන්තාවක් එක් එක දෙනක්ගේ හිස කපා මැරිම හේතුවෙන් මුළු ඇගෙහි වෙළාගත් අපායේ ගිනි ජාලාවලින් දුක් විද එක දෙනගේ ඇගේ ලෝම ගණනේ ඉස් කැපුම් ලදුවා ය. කාටත් අකුසලය පලදීමේ ආකාරය මෙබදු ය.
පෙර අගතක් එක් එක දෙනක ඉස	සිද
සිය ලග වැලැදි ගිනි දැල් නිරය දුක්	විද
අැය ඇග ලෝම ගණනේ ඉස් කැපුම්	ලද
මෙම රග වේය කාටත් අකුසලේ	ලලද
30. බුදු බණ අසා සිත සන්සින් කරගෙන සිටි මැඩියෙක් කෝටුවක් ඇණී මියගෙස් දෙවු ලොව ඉපදුනේය. එබැවින් ධර්මය ඇසීමට කම්මැලි නො වන්න.

බුදුන් දෙසන බණ මිහිරෙන් ම සිත	තැනී
පසන් ව උන් මැඩියෝක් කැවිටකින්	අනී
එසින් වුත ව සුර සිරි ලදිය	දැහැමිනී
මෙවන් දහම ඇසුමට මැලි නො වුව	දුනී

31. දුප්පත් පුද්ගලයෙක් සිත පහදාගෙන එක් දාගැබකට දිය බෙරලිය මලක් පූජා කිරීමේ පිණෙන් සත්තිස් වරක් සක්විති රුපකම ලැබේය. එබැවින් අක්සල්වලින් මිදි කුසල් කරන්න.

32. සීලවන්ත අයට නිතර වතාවත් කරන්න.

(ලක්ෂු 10)